

Jan Matejko, *Kościuszko pod Racławicami*, 1888 (domena publiczna)

Symbolami narodowymi Rzeczypospolitej Polskiej są: godło – Orzeł Biały, barwy biało-czerwone oraz hymn – *Mazurek Dąbrowskiego*. Zapisy na temat symboli znajdują się w Konstytucji RP oraz Ustawie o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych.

Symbole narodowe podlegają ochronie prawnej, co oznacza, że obowiązkiem każdego Polaka, urzędów, instytucji i organizacji działających na terenie Polski jest otaczanie ich najwyższym szacunkiem i czcią.

Art. 28. Zasada Ochrony Symboli Narodowych

1. Godłem Rzeczypospolitej Polskiej jest wizerunek orła białego w koronie w czerwonym polu.
2. Barwami Rzeczypospolitej Polskiej są kolory biały i czerwony.
3. Hymnem Rzeczypospolitej Polskiej jest *Mazurek Dąbrowskiego*.
4. Godło, barwy i hymn Rzeczypospolitej Polskiej podlegają ochronie prawnej.
5. Szczegóły dotyczące godła, barw i hymnu określa ustawa.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej
z dnia 2 kwietnia 1997 r.

SYMBOLE NARODOWE

Mazurek Dąbrowskiego

Jeszcze Polska nie zginęła,
Kiedy my żyjemy.
Co nam obca przemoc wzięła,
Szablą odbierzemy.

Marsz, marsz Dąbrowski,
Z ziemi włoskiej do Polski.
Za twoim przewodem
Złączym się z narodem.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

GODŁO

„Godłem Rzeczypospolitej Polskiej jest wizerunek orła białego ze złotą koroną na głowie zwróconej w prawo, z rozwiniętymi skrzydłami, z dziobem i szponami złotymi, umieszczony w czerwonym polu tarczy”. (*Ustawa o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych*).

Orzeł od tysiącleci uważany był za króla ptaków. Symbolizował władzę i potęgę. Dlatego też władcy Polski z dynastii Piastów umieszczali wizerunek orła na pieczęciach, tarczach, chorągwiach i monetach. Najstarszą zachowaną monetą z ukoronowanym orłem jest denar Bolesława Chrobrego, pierwszego króla Polski.

Orzeł w koronie w tarczy stał się oficjalnym herbem państwa polskiego w XIII w., za panowania króla Przemysła II.

Godło Rzeczypospolitej Polskiej

Godło czy herb?

Według heraldyków Orzeł Biały jest godłem herbowym, natomiast godło umieszczone w czerwonym polu to herb Rzeczypospolitej Polskiej. Zapis w obowiązującej ustawie jest zatem błędny i powinien brzmieć: Herbem Polski jest orzeł biały w polu czerwonym o uzbrojeniu (szpony i dziób) złotym oraz takiej koronie otwartej.

Po raz pierwszy błędny zapis nazywający herb godłem pojawił się w stalinowskiej konstytucji z 1952 r. i został powielony w ustawie zasadniczej z 1997 r. Błąd w oficjalnym nazewnictwie spowodował rozdźwięk z zasadami heraldyki, dlatego też do dziś wzbudza dyskusje oraz głosy postulujące naprawę tego stanu.

Denar Bolesława Chrobrego (A. Znamierowski, *Insignia, symbole i herby polskie*, s. 111)

Rewers pieczęci majestatowej Przemysła II koronowanego w 1295 r. Gotycka tarcza z orłem w koronie otoczona jest łacińskim napisem, który w tłumaczeniu brzmi: *Sam Bóg przywrócił zwycięskie znaki Polaków* (A. Znamierowski, *Insignia, symbole i herby polskie*, s. 111)

Szczerbiec – miecz koronacyjny królów polskich z widocznym herbem państwa polskiego (A. Znamierowski, *Insignia, symbole i herby polskie*, s. 10)

Jan Matejko, *Konstytucja 3 Maja 1791 roku*, 1891 (domena publiczna)

BIEL I CZERWIEN BARWY NARODOWE

Barwami Rzeczypospolitej Polskiej są: biel i czerwień.

Wywodzą się one z barw herbu Królestwa Polskiego: biel to barwa gołda, czyli Orła Białego, czerwień to barwa pola tarczy. Barwy narodowe mają więc pochodzenie heraldyczne.

Biel i czerwień stosowano od wczesnego średniowiecza na chorągwiach królewskich i państwowych. Wszystkie chorągwie były sporządzane według dwóch reguł – umieszczano na nich herb państwowy oraz używano wspomnianych barw.

Warto podkreślić, że czerwień od najdawniejszych czasów była zarezerwowana dla władców, rycerzy i magnaterii – karmazynowe szaty jako synonim władzy, bogactwa i dostojności mogli nosić tylko ludzie uprzywilejowani. Biel była z kolei wykorzystywana w formie rozet na kapeluszach Wojska Polskiego w trakcie panowania Augusta II Mocnego. Kokardy (rozety) biało-czerwone pojawiły się za czasów Stanisława Augusta Poniatowskiego, ostatniego króla Polski.

Chorąży z chorągwią króla Zygmunta III Wazy, fragment tzw. rolki sztokholmskiej, XVII w. (domena publiczna)

HYMN

Mazurek Dąbrowskiego

Jeszcze Polska nie zginęła,
Kiedy my żyjemy.
Co nam obca przemoc wzięła,
Szablą odbierzemy.

Marsz, marsz Dąbrowski,
Z ziemi włoskiej do Polski.
Za twoim przewodem
Złączym się z narodem.

Przejdziem Wisłę, przejdziem Wartę,
Będziem Polakami.
Dał nam przykład Bonaparte,
Jak zwyciężać mamy.

Marsz, marsz...

Jak Czarniecki do Poznania
Po szwedzkim zaborze,
Dla ojczyzny ratowania
Wrócim się przez morze.

Marsz, marsz...

Już tam ojciec do swej Basi
Mówi zaptakany
Słuchaj jeno, pono nasi
Biją w tarabany.

Marsz, marsz...

Rękopis Józefa Wybickiego zawiera sześć zwrotek, tymczasem zgodnie z Zarządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z 1926 r. na hymn składają się tylko cztery (1, 2, 3 i 5). Pozostałe (4, 6) brzmią następująco:

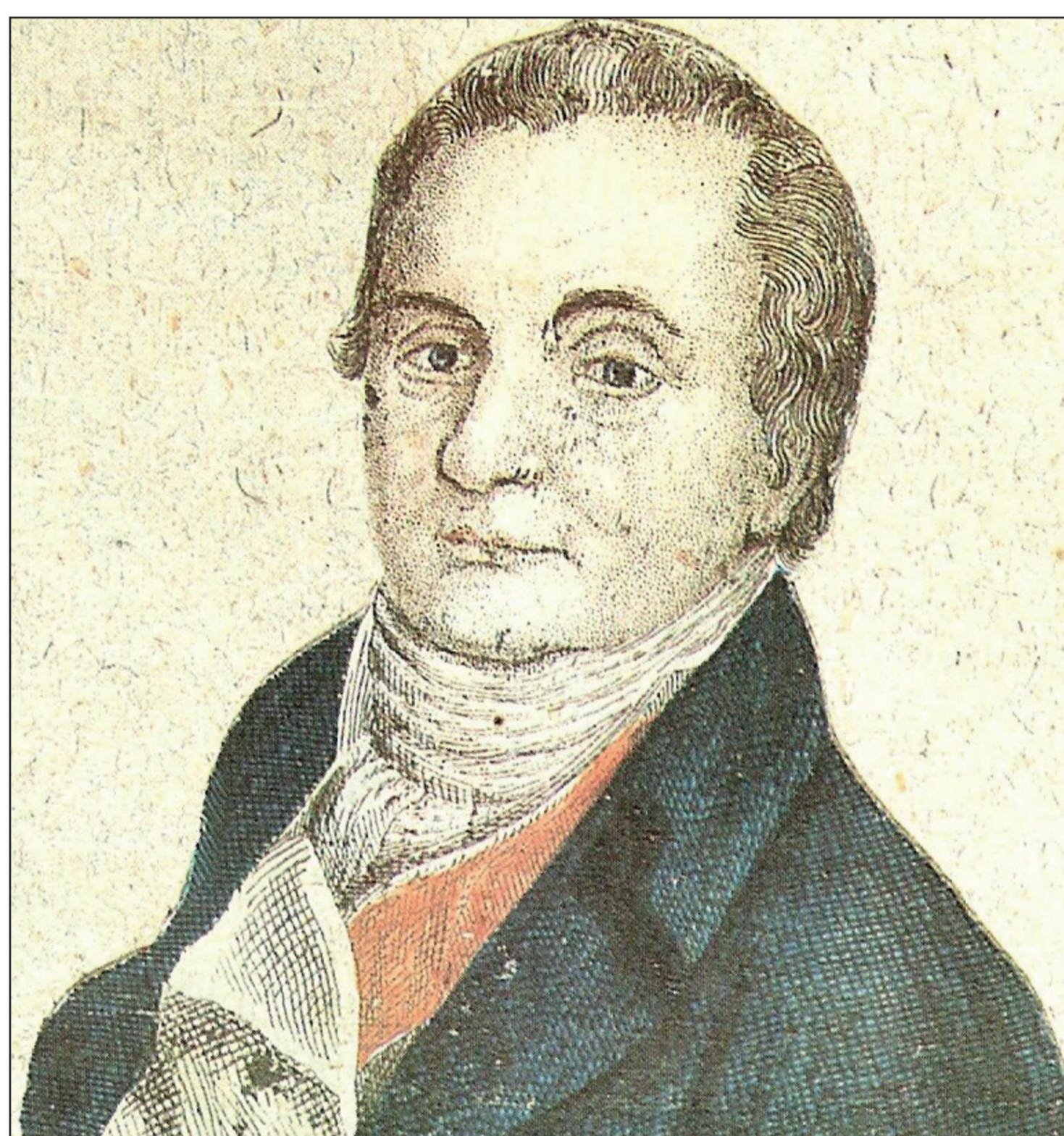
Niemiec, Moskal nie osiedzie,
gdy jąwszy pałasza,
hasłem wszystkich zgoda będzie
i ojczyzna nasza.

Marsz, marsz...

Na to wszystkich jedne głosy:
„Dosyć tej niewoli
mamy Raclawickie Kosy,
Kościuszkę, Bóg pozwoli

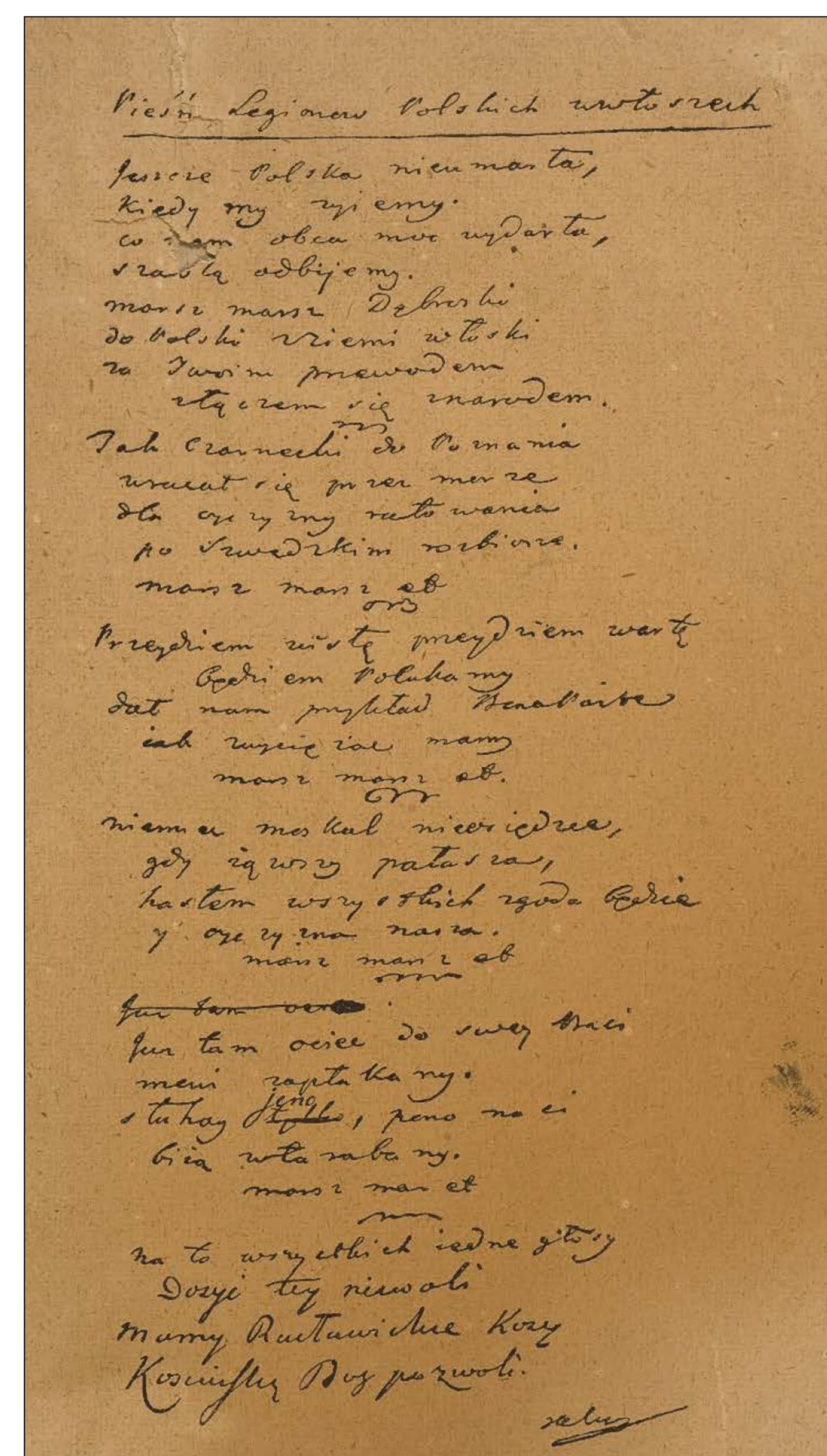
Hymn to uroczysta, podniosła pieśń patriotyczna, ważna dla każdego narodu. Hymn narodowy Polski nosi tytuł Mazurek Dąbrowskiego. Został napisany przez Józefa Wybickiego w 1797 r. we włoskiej miejscowości Reggio nell'Emilia niedaleko Bolonii. Właśnie tam z inicjatywy gen. Jana Henryka Dąbrowskiego tworzone Legiony, mające u boku Napoleona walczyć o wolność Polski. Nadzieję na odzyskanie niepodległości wyrażały pierwsze słowa hymnu: „Jeszcze Polska nie zginęła, kiedy my żyjemy...”.

Pieśń na melodię mazurka za pośrednictwem emisariuszy trafiła do pozostającej pod zaborami Polski – śpiewano ją w trakcie kampanii napoleońskiej oraz powstań listopadowego i styczniowego.

Portret Józefa Wybickiego (domena publiczna) oraz manuskrypt słów Pieśni Legionów Polskich we Włoszech (domena publiczna)

Istnieją rozbieżności w sprawie autorstwa melodii polskiego hymnu – część historyków uznaje, że skomponował ją Michał Kleofas Ogiński, natomiast inni, że jest to popularna ludowa melodia, której twórca pozostaje nieznaną.

Charles Michel Guilbert d'Anelle, Varsovie. Épisode en 1831 („Umierający żołnierz wolności”), 1849 (domena publiczna)

SZANUJ SYMBOLE NARODOWE

Do Hymnu!

Podczas wykonywania lub odtwarzania hymnu państwowego obowiązuje zachowanie odpowiedniej postawy oraz powagi i spokoju.

Osoby obecne podczas publicznego wykonywania lub odtwarzania hymnu stoją w postawie wyrażającej szacunek (na baczność).

Mężczyźni w ubraniach cywilnych zdejmują nakrycia głowy.

Osoby w umundurowaniu obejmującym nakrycie głowy, niebędące w zorganizowanej grupie, oddają honory przez salutowanie.

Poczty sztandarowe podczas wykonywania lub odtwarzania hymnu oddają honory przez pochycenie sztandaru.

Zasady eksponowania barw narodowych:

Flaga musi być czysta i mieć czytelne barwy.

Na terenie RP flaga państwowa Rzeczypospolitej Polskiej ma zawsze pierwszeństwo przed wszystkimi innymi flagami.

Flaga nigdy nie może dotknąć podłogi, ziemi, bruku lub wody.

Flaga nie może służyć jako nakrycie stołu lub opakowanie.

Na fladze nie wolno umieszczać żadnych napisów i rysunków.

Opracowano na podstawie: *Biało-czerwona*, oprac. A. Znamierowski, Warszawa 2018 oraz *Biało-czerwona i hymn polski*, MSWiA 2018.

Święto Niepodległości 11 listopada, uroczysta odprawa wart przy Grobie Nieznanego Żołnierza, podniesienie flagi państwowej na maszt i odśpiewanie Hymnu RP (Jakub Szymczuk, Kancelaria Prezydenta RP)

